Q. D. B. V.

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS,

De

PARTU DIFFICILI,

Quam,

Consensu & Auctoritate

Illustris ac Gratiosissimi MEDICORUM in Almâ hâc Salanâ Collegii,

SUB PRÆSIDIO

Viri Nobilissimi, Amplissimi, Excellentissimi ac Experientissimi

DN. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII,

Med. Doctoris, ac Theoret. Professoris Publici Celebratissimi, Medici Ducalis Saxonici Felicissimi, & S. R. I. Academiæ Naturæ Curiosorum Collegæ Spectatissimi,

Dn. Patroni, Præceptoris ac Promotoris sui filiali pietate devenerandi,

PRO LICENTIA

Summos in arte Medicâ honores, Insignia ac Privilegia Doctoralia legitimè impetrandi,

Publico Symmystarum examini submittet

BERNHARDUS Lohner / Vinariâ-Thuringus,

Ad diem *Maij A. S. R.* cIɔ Iɔc LXXV.

In AUDITORIO MAJORI, horis ante- & pomeridianis.

JENÆ,

LITERIS SAMUELIS KREBSII.

I. N. J.

ELeganter *Hippocrates*, Φυλακῆς, inquit, καὶ ἐπιστήμης πολλῆς δεῖ ἐς τὸ διενεγκεῖν, καὶ ἐκθρέψαι τὸ παιδίον ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ ἀποφυγεῖν αὐτὸ ἐν τῷ τόκῳ. *Custodiâ & scientiâ multâ opus est in mulieribus, ut in uteris gestent puerum & enutriant, & ut evadant ab ipso in partu l. 1. de morb. mul. cap. 42. t. 11.*

Hinc, elogio *Epiphanii Ferdinandi*, duo sunt gravia in Medicinâ, infantibus & gravidis mederi. Grave est, spem uteri defendere, ut ad debitum maturitatis tempus intra claustra sua detineatur fœtus. Grave est, exsolvere uterum & desideratum offerre fructum, citra vel matris vel fœtus incommodum.

Mittimus hâc vice, quantum curarum & solicitudinis primum sibi postulet, ut ad alterum fieri possit accessus, ast dum huc perventum, hîc opus, hîc labor est.

Tanti est hominem in auras producere, ne addamus, quantum conservare eundem referat. Assistemus brevi nostro hoc discursu inaugurali inter sacrum & saxum versantibus fœminis, & quæ in *partu difficili* eveniant, ac quomodo juvanda sint, vel moderanda, bono cum Deo exponemus.

Discursum hunc de partu difficili instituentibus nobis primo loco tractandam se offert nomenclatura, quâ tamen vix opus est ut pluribus occupemur, videri tamen eam in rem latius potest *Rhumelius l. de part. hum. c. 2.* Sufficit nosse, quod cum *parturire* nihil aliud sit, quàm fœtum vel fructum emittere & producere, teste *Berchorio Dictionar.*

moral. p. 801. hoc loco idem fit, ac fœtum ad determinatum tempus utero gestatum excludere, inque lucem edere.

Involvit verbum *parere* duplicem sensum, significat enim & actionem & passionem. Actio dici potest, quatenus natura fœtum maturum per crisin quasi educere contendit. Passio autem vocatur respectu subjecti, matris nimirum actui huic se subjicientis.

Possent & æquivocæ partus acceptiones tangi, ceu de molâ cœterisque rebus tàm præter, quàm suprà naturam utero exclusis accipitur, ut de fœtu isto lapideo, quem describit *Johannes Alboisius* in muliere Senonensi nomine Columba Chatry, item de variis animalibus, &, si relationibus credimus, ipsis pullis Draconibus, vel aliis monstris editis; Impropriè quoque de omnifariis in intellectu conceptis, linguaque aut calamo pariente in lucem editis sermocinationibus scriptisve: Hoc loco & ipsam prolem & pariendi actum complectitur.

Difficilis autem dicitur à causis difficilem reddentibus, à stipantibus quoque symptomatibus, tùm & ab eventu.

Per Συνωνυμίαν Partus difficilis vocatur etiam *Difficultas pariendi*, Græcè Δυςοκία, Gallicè *Enfentement penible, ou avec grand travail*, Germani dicunt, die schwere Geburt / es hält hart / sie liegt in schweren Kindesnöthen.

Definiemus autem, quod sit *fœtus maturi prohibita præter naturam excretio, multis stipata tristibus symptomatibus, orta à pravâ dispositione partium ad partum concurrentium, vel matris, vel etiam fœtus.*

GENUS definiti est *prohibita excretio*; atque ita patet, affectum nostrum numerari posse inter symptomata excretorum & retentorum, id enim quod naturaliter excerni deberet, præter naturam retinetur; reverà tamen actionem pariendi imminutam, depravatam vel abolitam simul includit, quâ de causâ etiam eò refertur ab *Heurnio l. de morb. mul. cap. 8. p. 33.* Sequitur autem hoc symptoma pravam partium partui dicatarum dispositionem, tanquam morbum.

SUBJECTUM QUOD est *Mulier*, de eâ enim prædicatur

tur, quod laboret partu difficili, & hoc mulier præ aliis animalibus ferè habet peculiare. Reperiuntur quædam animalia, ut e. g. de felibus dicitur, quæ in partu singulare delectamentum, contra ea in coitu tormentum sentiunt. *Philosophus l. 7. histor. animal. c. 9.* τοῖς μὲν ait, ἄλλοις ζώοις οὐκ ἐπίπονοι γίνονται οἱ τόκοι, ἀλλὰ μετριωτέρως ἐπίδηλα ἐστιν ἐνοχλούμενα ὑπὸ τῆς ὠδῖνος. ταῖς δὲ γυναιξὶ συμβαίνουσιν οἱ πόνοι ἰσχυρότεροι. *Cæteris animalibus partus non laboriosi eveniunt: minus enim cum parturiunt infestari videntur: At mulieribus dolores vehementissimi incidunt.*

SUBJECTUM QUO est *uterus*. Afficitur autem uterus vel (1.) per essentiam, ut vitio proprio vel temperamenti, vel conformationis; vel (2.) per consensum, quando nimirùm totum vel morbis vel defectu virium laborat.

CAUSA IMMEDIATA est *indispositio partium ad partum concurrentium*, undè consequenter, non ritè se habentibus omnibus requisitis necessariis, parum difficilem consurgere necesse est. πρὸς τὴν εὐτοκίαν, verba sunt *Pergameni 5. aph. comm. 55.* ἰσχυρῶν ἀμφοτέρων δεῖται τῶν σωμάτων, τοῦ τε τῆς κυούσης αὐτῆς, καὶ τοῦ παιδίου. *Ad bonum partum duorum corporum vigore opus est, & gravidæ mulieris & infantis.* Utut verò *finitionib. Medicis cap. 22.* tertium etiam τρόπον, nimirum τὰ ἔξωθεν, seu ea quæ geruntur, seu foris incidunt, videatur addere, id ipsum tamen utrique commune est, unde recepto ordine de causis hisce δυστοκίας dispiciemus.

MEDIATÆ REMOTIORES CAUSÆ sunt vel *Naturales* vel *Non-Naturales*, vel *Præternaturales*, vel denique *Supranaturales*.

NATURALES sunt v. g. *Habitus* ac constitutio corporis matris, quæ imbecilla si sit, seipsam juvare non potest, aut si nimis pinguis sit vel obesa, viæ exinde reddūtur angustiores.

Temperamentum Phlegmaticum ac Melancholicum; in isto expultrix ob phlegmatis lentorem torpida redditur; in hoc autem retentrix ob acidi succi abundantiam nimis intenditur, ut contra ea quæ calidiores ac humidiores sunt, cœteris paribus facilius pariunt.

Ætas juvenilis concurrit, quæ propter imperitiam præparare ac disponere se est nescia; partes etiam genitales in hâc angustiores ferè existunt; undè præcipuè πρωτοτόκοις *primiparis* difficilis contingit partus, quia in hiatu uteri majori violentiâ opus est. Sic etiam si grandæviores jam factæ matrimonium tandem subeant, vel licet juvenes nupserint, declinantibus tamen annis demùm conceperint, in iisdem ob partes per ætatem nimis coalitas induratasque nec distractioni assuetas via venienti fœtui redditur angustior, qualia exempla aliquoties observavit *D. D. præses*, nisi minor sit ipse fœtus.

Ætate quoque *senili* siccitas sensim major accedit; Cervix quippe uteri in illis dura admodum & quasi cartilaginea existit, teste *Galeno de dissectione uter. cap. 3.* Conferatur *Pinæus de notis Virginitatis lib. 2. c. 6. p. 147.*

Consuetudini etiam aliquid tribuendum, unde præter jam dicta, quæ rarius pariunt, magis dolent, vel difficilius pariunt, quàm quæ sæpiùs testante *Coo lib. de nat. puer. c. 11. t. 3.*

Fœtus duplex vel triplex, qui Ægyptiis frequens esse traditur, aut si juxta *Roderic. à Castro lib. 4. cap. 6. de morb. mulier.* inusitatæ magnitudinis existat, aut exiguus nimis, qui nec vincula disrumpere queat, nec uterus ei adæquetur, aut si magni capitis, vel admodum exigui, hic enim non aperit vias, ut ab obstetrice apprehendi possit, ille difficulter egressum invenit; item si parvi ponderis sit, aut debilis, qui tunc seipsum adminiculantem non præstat; Fœmina insuper, juxta *Avicennam*, majorem creditur inferre dolorem, quàm mas, quippe cum debilior sit, non ita sibi inter exeundum auxiliatur, id verò, experientiâ teste, fallit.

Dispositio hæreditaria an huc quoque facere possit, si quæratur, videtur quidem natura liberorum participare de naturâ parentum, ut si pater artuosus habituque corporis paulò habitiori sit, de facili habitus sui ideam per semen embryoni imprimat. Suboluit hoc *Foresti* socrus, ea enim filias suas maribus humeris latis præditis in matrimonium dare recusavit, ne difficultatem hanc pariendi experiri cogerentur

tur. Verùm id non tàm peculiari ſeminis diſpoſitioni, ut in aliis morbis hæreditariis accidere ſolet, adſcribendum ducimus, quàm quod, juxta Poëtam, *fortes creantur fortibus*, ſeu à magno patre non minor filius, quod ſæpè quidem fit, non tamen perpetuum eſt. Ipſe verò fœtus ſi major ſit, tùm quoad totum corpus, tum inprimis quoad caput, ſeu naturâ ſeu morbo, ut hydrocephalo, difficilius editur.

Evenit hoc Sereniſſimæ Conjugi cujusdam magni nominis Principis, quæ, quoties tempus partûs appropinquavit, toties etiam tormenta ſua ſummo cum cruciatu fuit perpeſſa, ut etiam ultimo per Chirurgiam via vi facienda fuerit.

Inter NON-NATURALES CAUSAS memorandus AËR frigidus, præſertim vento Boreali agitatus, cui gravida corpus ſi expoſuerit, genitalia is conſtringit, nec dilatari ſinit; & ab *Hippocrate*, uti legere eſt *l. de humidorum uſu*, aliàs quoque frigus accuſatur, ὀςέοισι, νεύροισι τὸ ψυχρὸν πολέμιον, *oſſibus & nervoſis partibus inimicum.* Huc refertur quoque *tempus hybernum*, ut plurimùm enim partus difficiles ingruunt tempore hyberno, ubi aër, ſi fides habenda recentioribus quibusdam, multo acido conſtringente imprægnatus parturientes offendit, ut vinculorum ruptio differatur, quod etiam innuit idem *Cous lib. de aëre, aquis & locis c. 12.* his verbis: Τοῦ χειμῶνος τῇσι γυναιξὶν οἰδήματα ἐγγίνεται, καὶ φλέγμα λευκὸν· καὶ ἐν γαστρὶ ἴσχουσι μόλις καὶ τίκτουσι χαλεπῶς, μεγάλα τε τὰ ἔμβρυα καὶ οἰδέοντα. *Hyeme mulieribus oboriuntur tumores & pituita alba, & vix in ventre concipiunt, ac difficulter pariunt, ac fœtus magnos ac tumidos.*

INFLUXUM ASTRALEM tardum etiam ac difficiliorem partum præſtare, ſi ☽ & ♀ maximè in IIX. domo infauſtis maleficorum aſpectibus irradientur, & retrogradus Aſcendentem obſederit, Aſtrologorum eſt ſententia. Vid. *Origan. Tom. 1. Ephem. part. 2. c. 12. p. 371.*

CIBUS ſine diſcrimine ingeſtus, uti alias gignit difficultates, ita partum quoque reddit difficilem. Obſunt autem hîc plurimi fructus horarii, ex quibus parùm nutri-

menti

menti ac virium sumitur; multum verò phlegmatis, quod uti ad actiones reliquas, ita etiam ad excretionem naturam reddit segniorem. Acidi quoque cibi acetove conditi, aliique astringentes, naturæ ad excretionem insurgenti frenum quasi injiciunt. Vitiosorum verò ciborum in genere noxam ad fœtum quoque redundare necesse est, teste *Pergameno l. 1. de caus. symtom. c. 7.* *Inedia* protracta enervando corpus hujus difficultatis quoque mater creditur.

Potus frigidus sensum reddit torpidiorem; nec minus vinum austerum & multo acore pollens partum tardat.

Somnus justò longior uti ferè omnes facultates, ita expultricem quoque reddit torpidiorem.

Vigiliæ protractæ longiùs Spiritus animales insumunt, his igitur consumtis expultrix languet.

A nimio corporis Motu ac Defatigatione diuturniore, præsertim calidiore aëre factâ, spiritus animales non tantùm, sed pars quoque sanguinis aquea seu serum nimium exhauritur, atque idcircò humores omnes viscosiores fiunt, quin functiones omnes naturales labefactantur. vid. *Sylvius Prax. Medic. lib. 1. cap. 32.*

Quies nimia vitaque sedentaria mali hujus ovipara existit; prægnans enim nihil agendo malè habere discit.

Excreta & Retenta hîc quoque peccant; itaque scybala alvina si detenta sunt indurescunt, dumque os uteri internum comprimunt, fœtum exiturum retardant. Similiter urinæ copia vesicam distendens uteri cervicem angustat.

Quæ graviditatis tempore veneri indulgent, difficilius parere testatur *Hippocrates l. de superfœt. c. 7. t. 3.* quod fieri statuit *Trincavell. l. 11 prax. c. 24.* Ob imbecilliorem fœtum indè redditum; magis tamen id de excessu nimio, si vires inde debilitentur, quàm moderato usu intelligendum.

Humores in membranis contenti, si ante justum tempus effluant, relinquunt post se vias futuro partui sicciores & squalidas. Sanguis cum suo modo etiam inter excreta & retenta numeretur, hîc quoque accusandus, si nimirum in plethori-

plethoricis naturam gravet, inque opere suo interpellet, quò minùs voti sui compos fieri possit.

Animi Pathemata haud sunt excipienda. Tristitiâ & animi mœrore humores in corpore omnes redduntur glutinosiores, ait *Sylvius Prax. Med. lib. 1. cap. 32.* & juxta *Salomonem* spiritus tristis exsiccat ossa.

Verecundia, præ quâ mater ad labores se non accingit aut disponit, nec ritè iisdem defungitur, huc referri potest.

CAUSÆ PRÆTERNATURALES nunc sequuntur. Mater si præternaturaliter affecta sit, nil boni circa futurum partum cogitari potest, verbi causâ, si lumbis nimis brevibus aut claudicantibus; aut si laborat orthopnœâ, seu spirandi difficultate, ut spiritum cohibere nequeat, vel si musculi abdominis ei sint resoluti vel convulsi, vel etiam vulnerati, sic enim alvum comprimere, maturumque adeò fœtum exprimere non poterit, aut si alio quopiam morbo sit implicata, vel à prægresso quodam affectu debilitata; vel si ob dolores modò in unam, modò in alteram partem huc atque illuc se jactitat, motuque hoc inordinato fœtum à situ suo naturali dimovet. Uti enim dolorum absentia, frequentissima causa est mali, non accingente se ad expellendum rite utero, vel insufficiens urgentia, si non κάτω tendant versus pubem, auff das Schloß des Leibes vocant obstetrices: ita etiam eorundem nimia vehementia difficiliorem reddere partum consuevit, impatientem reddens puerperam.

Vitia quidem hæc sunt Præternaturalia non contemnenda, ceu quoque de iis, quæ ad exitum requiruntur felicem, partibus dicemus peccantibus; memorandum verò h. l. est, matres præter hæc moraliter sæpè peccare, & tùm suâ, tùm obstetricum culpâ partum difficilem sæpissimè causare; suâ quidem, si delicatula sit, ac labores eos subire detrectet, quos Deo & naturâ jubentibus sustinere par est, nec cum agente naturâ mutuas consociet operas, sed dolores hos ex genio aliorum æstimet, quos retracto spiri-

tu

tu & contracto corpore ſuperare liceat, unde tempus labitur commodum, & poſt hæc occaſio calva eſt, viribus ſcilicet interim fatiſcentibus, debilitato fœtu, & naturâ ſurdas, ut ita dicam, aures ſollicitante, debitoque largius officio ſuo functâ. Hinc illæ lachrymæ, hinc redit labor actus in orbem, & ne redit quidem, quæ aurigabat primùm, jam laſſa eſt, quæ promta obſequebatur, & freno potius egebat, jam ſtimulo ſæpè inani opus habet. Videat & oſcitantes remoram injicere ſibi. Mulieres enim ἐὰν περὶ τ τόκον ἀνασπάσωσι χασμησάμεναι, ἢ δι' ἄλλο τοιοῦτον ποιήσωσι, δυστοκοῦσι, *ſi in partu vel oſcitando, vel aliquâ ejuſmodi causâ retrahunt, difficilius pariunt*, elogio *Philoſophi l. 1. de Gener. anim. c. 11.*

Obſtetricum imperitarum quæ culpa ſit, dolendum potiùs, quàm recenſendum eſt. Hæ enim, ut loquitur *Kerckring. ſpicil. anat. obſ. 36. p. 79.* veluti harpyjæ quædam poſitæ primo in limine vitæ noſtræ ſtatim in pueros matresque incurſant, & vel illos occidunt, vel utroſque malè tractant per inſcitiam, ut longo tempore poſt miſeram trahant animam. Inprimis verò in eo ut plurimùm earum intempeſtivo juſſu delinquitur, ſi ἡ μήτηρ ἐν τῇ ὠδῖνι μὴ ἡσυχάσῃ τὸ πρῶτον, *mater in labore primùm non quieſcat*; vid. *Hipp. l. de nat. puer. c. 42.* Auſim dicere, plurimos infauſtos ſucceſſus hoc pacto conſurgere, plurimas mortes. Unicum *Terentianum* illud laudamus *in Andriâ*;

Sane pol illa temulenta eſt mulier & temeraria,
nec ſatis digna, cui committas primo partu mulierem.

Duobus vitiis omnia expreſſit, ſi ſc. ebrioſa ſit, largiusque Baccho, quàm Lucinæ litet; ſi temeraria, neque curet, quorum de corio ludatur, vid. *Galen. l. 1. aph. comm. 1.* partis difficilis ſæpiſſimè totâ die viſitur.

Uterus vitioſâ conformatione, vel intemperie, aut tumore ſive ſcirrho affectus, cujus exemplum eſt apud *Hildanum obſ. chirurg. cent. 1. obſ. 67.* aut ſi ob herniam loco ſuo dimotus ſit, *vid. Sennert. inſtit. lib. 2. part. 1. cap. 9.* mali hujus quandoque exiſtit autor.

Idem ſtatuendum ſi Uteri os aut cervix rimaque pudendi

ang

angustiores & sicciores sint, vaginaque tortuosa, vel excrescentia in illâ extet. Debebat enim fossa unà cum rimâ externâ amplior esse, ut fœtus in exteriore parte faciliùs exiret, cum cutis non ita dilatari possit, uti membranosa; quæ intus est, substantia, ait *Bartholinus Anatom. Reform. lib. 1. cap. 32.* Angustius fit uteri os ac cervix in obesis, quæ ideò ut plurimùm ægrè pariunt, imò etiam sæpè planè sterilescunt. Angustior quoque fit uteri cervix, à vicinarum partium consensu, ut tumore hæmorrhoidum & affectibus ani aliis, item à calculo vesicæ, cujus exemplum habet *Thilesius Ephemer. Med-Phys. Germanicar. curiosarum anni 1. obs. 106. pag. 243.* Liceat etiam nobis ex fundamentis *Hippocraticis* annotare, *τὴν εὐρυχωρίην τῶν μητρέων spatiositatem uterorum*, undè accingens se ad exitum fœtus facilè obliquus, vel aliâ vitiosâ figurâ ostio appropinquat, quod capite pulsare, non manibus, vel pedibus, uti mox dicemus, debebat. Illud quoque meminisse juvabit h. l. quod si in tubâ uteri (quovis demum id errato conformationis eveniat) subsistat fœtus, partum difficilem reddi oporteat, quale exemplum videri potest in *Transact. Anglic. n. 48. ann. 1669. p. 266.* confer. *Graff. de mulier. organ. c. 14. p. 260.*

Ligamenta dura uterum ad excludendum inclinantem revellunt. Ossa coccygis firmiorem compagem & articulationem habentia, item si justò latiora sint, & extra ita compressa, ut intus gibba potiùs quàm cava sint, & apophysi prælongâ os pubis sit præditum, ait *Pinæus Opuscul. Physiolog. lib. 2. p. 109.* & ab osse sacro non satis distent, fœtui exitum quærenti viam præcludunt, ut ita vel occipite vel syncipite infans in istis angustiis hæreat, quæ maxima partus difficilis causa est, ob quam & fœtus & mater periclitantur, imò sæpe pereunt; quod fit etiam ob ossa coxendicis malè formata & sita in claudicantibus. *vid. Sennert. Med. Pract. lib. 4. part. 2. sect. 6. cap. 4.*

Apud *Bartholinum* Americus Vesputius probare satagit, frequentem in Antarctico solo fieri conceptionem sine læsâ virginitatis notâ, hoc si verum, difficilis dubio procul in-

ſequetur partus difficilis. Et apud *Sennertum* Julius Obſequens refert C. Claudio, & M. Perpenna Coſſ. mulierem duplici naturâ inventam fuiſſe; talis cum extraordinariè affecta fuerit, extraordinarios omninò quoque labores ſuſtinuiſſe in partu, ſiquidem peperit, ſuſpicamur.

Membranæ ſi craſſiores obſtiterint, infans eas perrumpere non par eſt. Si autem tenuiores, priùs quàm par eſt, lacerat & humor effluit, ita poſtmodùm via fit ſiccior tempore partûs, quæ cauſa difficilis partûs frequens eſt, raris in contrarium proſtantibus exemplis. Hinc ſi purgamenta περὶ τοῦ ἐμβρύου *ante partum* emittantur, neceſſe eſt eſſe τὴν ὠδῖνα ξηρὴν καὶ ἐπίπονον *partum ſiccum & cum dolore laborioſum*, quæ ſententia eſt *Coi l. de exſect. fœt. c. 2.*

Vaſa umbilicalia collum fœtûs aut pedem ſi circumdant, partum reddunt difficilem.

Infans æger in cauſâ eſt vel ob debilitatem, qui neque membranas perrumpere, neque alio modo exitum affectare potis eſt, præſertim planè mortuus; vel malè conformatus, e. g. ſi caput habeat nimis magnum, aliâve malâ vel monſtroſâ corporis conformatione ſit præditus, qualia quidem exempla plurima hinc indè annotata videmus; vel quod palmarium eſt & frequentiſſimum, ſi vitioſum & præternaturalem ſitum in exitu nanciſcatur.

Variæ de ſitus hujus, ſeu exitus naturalis & p. n. differentiis ſunt autorum Medicorum opiniones, licet omnes hæ non tàm diſſentiant, quàm varie, magisque vel minus eas dividant. Regulæ Lesbiæ loco eſt, quod χωρέει ἐπὶ κεφαλὴν, εἰ κατὰ φύσιν ἴῃ. *procedit in caput*, verba ſunt *Coi l. de nat. pueri cap. 3. t. 16. ſi ſecundum naturam prodierit.* Hic poſitus verus, legitimus ac ordinarius eſt, quo præſente cum debitâ ῥοπῇ, facilis contingit partus, aut ſi aliquatenus removetur; ſaltim partus difficilis naturalis nomine venit; reliqui omnes difficilem præſtant. Neque obſtat, quod *Pereda l. 1. de curand. morb. c. 59.* ad naturalem figuram referat, quando pedes ambo priores apparent, & manus non ſupra femora, ſed in ſublime erectæ fuerint. Demus enim, re-

ſpectu

ſpectu aliorum hunc modum naturali proximum eſſe, non æquè tamen & ille facilis obvenit, ſed ſuas non minùs habet difficultates, unde ab *Hippocrate l. 1. cap. 42. t. 9.* meritò accuſatur.

Reliqui ſtatus p. n. à primiceriis artis ad certas claſſes ſolent redigi, ad duas quidem à laudatiſſimo *ſene*, πλάγιον ἢ ἐπὶ πόδας, *in obliquum* (quò prominentia manus refertur *l. de exſect. fœt. c. 2. t. 7.*) *aut in pedes*: A *Galeno* ad tres: τὸ ἐπὶ πόδας, τὸ πλάγιον, καὶ τὸ διπλοῦν, *in pedes*, *in latus*, *in duplum*, *finit. met. cap. 22.*

Additæ à poſterioribus figuræ ſunt aliæ, ut, *Rhodione*, *Scipione*, & inprimis *Sennerto l. 4. med. pract. part. 2. ſect. 6. c. 5.* notantibus, ad ſedecim excreverint. Facilis tamen eſt conciliatio, ſi dicamus, priores modos frequentiùs, hoſce rariùs dari, & curioſiùs potiùs annotatum ab his, qui obtingere poſſint, quàm qui in quotidianâ praxi accidant magis. Videri poſſunt iidem *l. c.* nobis enim illos huc mutuari minùs cordi fuit.

Infans mortuus matri, & obſtetrici & Medico difficiles exhibet labores, ac niſi in tempore extrahatur, mater magno vitæ periculo exponitur, difficilior nempe eſt mortuo quàm vivo fœtu utplurimum partus.

Supranaturales causæ agmen claudunt, quæ ſunt v. g. *Vindicta Dei*, qui ob inobedientiam primorum parentum muliebri ſexui calamitatem hanc ferendam impoſuit, ut recordentur primæ matris lapſum, originaleq́ adeò peccatum, quod legere eſt *Geneſ. 3.* Actuale quoq́ peccatum Deum ſæpiùs ad vindictam irritat, ut e. g. quandò mulieres quædam præfractæ mentis proſtratiq́ pudoris benedictionem conjugalem à Deo conceſſam devotè, ut fas eſt, non agnoſcunt, ſed, ut impiæ ſolent, blasphemiis diriſq́ eam laſceſſunt, non dicam, quod de clementi ſolutione Deum exorare curæ ſibi nullo modo habeant.

Diabolus ut totius generis humani, ita omnis partus, exoſor per fida ſua inſtrumenta veneficos veneficaſq́ non ſolùm conjugio jungendis, ſed etiam junctis jamdum varias

 rias

rias ſtruit machinas, inſuper quoq;, ubi datur occaſio, parturientibus multum negotii faceſſit. Videri hanc in rem meretur, quæ tradit *D. D. Frommannus Tract. de faſcinat. l. 3. pag. 4. ſ. 1. c. 10. p. 620.*

Crediderunt etiam Ethnici, carminibus & arte magicâ partum effici poſſe difficilem, uti videri poteſt apud *Ovidium l. 10. Metamorph.* ubi inter alia canit:

digitis inter ſe pectine junctis
ſuſtinuit partus, tacitâ quoq; carmina voce
dixit; & inceptos tenuerunt carmina partus.

DIFFERENTIÆ ſumuntur (1) *A forma:* Alius partus difficilis eſt *naturalis*, cum fœtus ſitum atquè conformationem naturalem obtinet, & tantummodò vel ratione magnitudinis, vel alterius cujusdam accidentis culpâ difficilis evadit. Alius *præternaturalis*, ubi vel ſitus vel conformatio præternaturales ſunt. (2) A *materiâ*; Alius eſt *mortui*, alius eſt *viventis*; Alius *robuſti* & *valentis*, alius *debilis* & *imbecillis*: Alius *magni*, alius *parvi*: Alius *unius*, alius *plurium*: Alius *rectè formati*, alius *monſtroſi*.

Subjecti ratione alius eſt ab imbecillitate matris, alius à viarum anguſtia, alius ab earundem malâ conformatione. Alius etiam eſt per πρωτοπάθειαν, alius per δευτεροπάθειαν.

Temporis ratione, alius eſt *brevior*, alius *diuturnus*; Alius per horas ſeu dies, & ampliùs alius producitur.

Ratione *eventus*, alius eſt *ſalutiferus*; alius malum poſt ſe relinquit habitum figuramve, alius deniquè eſt *mortiferus*.

SIGNA DIAGNOSTICA, ex quibus partus futurus difficilis judicatur, plurima deſumi poſſunt à cauſis præcedentibus, ſi nimirum omnia circa matrem, fœtum atque uterum diligenter perpendantur. Si v. g. mulier aliàs difficili partui obnoxia fuerit, ſignificabit præſentem forſan fore etiam non facilem.

Communia quidem ſunt cum partu naturali inſtantis enixus ſigna, reſpiratio frequentior, dolor lumborum, molis ipſius ventris verſus pubem procubitus, & alia, quo de vider

videri poteſt *Hipp. l. 1. de morb. mul. c. 51.* & alii, ſed quæcunque circa hæc inſolita occurrunt, vel in *defectu*, vel in *exceſſu*, de quibus quidem abundè ſatis in cauſis egimus, difficilem fore vel adeſſe minitantur & innuunt partum, unde ſi parturire incipiat mater, ipſa, an facilè an difficulter pariat, cognoſcet, & an fœtus brevi vel facilè edatur, per ſe patet. Duo tamen potiſſimùm partum difficilem ſigna comitantur, quæ idcircò inprimis memorabimus. Alterum *dolorum carentia*, quos natura ceu ſtimulum ordinavit extrudendo fœtui, hinc malum omen eſt, ſi dolores partus ſunt inſufficientes, non adaucti, languidi, & per longa intervalla recurrunt, & ad dorſum potius, quàm verſus pudenda vergunt, unde *Ariſtot. 3. hiſtor. animal. c. 9.* quibus, *ait*, alvum tormina vehementer exercent, ocyſſimè pariunt, quæ lumbos dolent, vix pariunt, quæ imum ventrem, expeditiùs. Hic opus eſt ariete, hîc juvamen expoſcit natura, exoſa ſui deſtructionem.

Alterum eſt *prodromi vitium*, aquæ puta ordinariæ, hinc, verbis *L. Mercati l. 4. de morb. mul. c. 3. pag. 721.* peculiare ſignum eſt difficilis partûs, quod diebus aliquot ante partum ſeu maturiùs copioſa profluat ab utero aqua, & conſequenter viæ anguſtiores præcludant exitum. Referendus eodem quoque eſt effluxus ejusdem prohibitus, qui tamen præ illo rarior eſt. Crebra oſcitatio accedens idem annotat.

Mater an ſit imbecilla, conſtabit ex propriâ relatione, & morbis ſi implicita, ex cujuslibet morbi ſymtomatisve eſſentialiter inhærentibus ac conſequentibus haurietur.

Fœtus debilitas, ut *cauſa* & ut *ſignum* hujus difficultatis, cognoſcetur, ſi rariùs vel languidiùs ſe moveat: Si mammæ quæ turgidæ antea erant, ſubitò extenuentur, & lac copioſum vel aquoſum fundant. Elogio enim *5. aph. 52. ſi cui mulieri gravidæ lactius copia è mammis profluat, infirmum eſſe fœtum ſignificat.* Si menſes ſæpius gravidæ fluxerint, alimentum fœtui abripitur, juxta *5. aph. 60. Si mulieri gravidæ menſes fluant, non poteſt fœtus eſſe ſanu.* Et ſi mater alvi profluvio laborat, ob defectum alimenti unà ſubtracti fœtus debilitatur. Præ-

tereà

tereà fœtum ſanum in matre ægrâ vix invenies. Mirandum tamen hoc loco vel obiter eſt naturæ robur in gravidis, ut & ab *Hippocrate* ipſo annotatum ſit *l.5. epid. c. 33.* dyſenteriam partu feliciore ſuccedente terminatam, & in quamplurimis id obſervavit *D.D. Præſes Ephem. Germ. Ann. 2. obſ. 12 p. 22.*

Gemellos, partum ſæpè difficilem reddentes, adeſſe ſuſpicamur, ſi motus non ſit unicus, ſed ſæpè in duobus locis percipiatur, nec etiam ſit uniformis, tactu is quoque erit perceptibilis. Quæ geminos geſtant, ventris molem non ita æqualem habent, ſed eminentiis quibusdam & rugis ac ſulcis quaſi diviſam, majus etiam pondus ferè ſentiunt, quàm quæ unum fœtum geſtant, & quidem inæquale pro hujus vel illius inæquali magnitudine; cum ſæpè plures fœtus vix ejusdem roboris & magnitudinis eſſe ſoleant.

Foetus mortuus cognoſcitur, quandò à motu antehac vegeto prorſus ceſſat, & mater ſe movens eum inſtar lapidis de loco in locum delabi ſentit, ventris adeſt frigiditas, dolor circa umbilicum gravis, partes extremæ lividæ ac frigidæ apparent, facies & inprimis labia pallent, mammæ flacceſcere incipiunt, ſpiritum fœtidum mater exhalat, horror febrilis corpus ſuccutit, animi deliquia, ſtomachi ac capitis dolores, interdum etiam convulſiones accedunt. Secundina quoque ſi ante fœtum excludatur, eum mortuum indicat. Videri hanc in rem meretur *Lang. l. 2. epiſt. 39. pag. 737.*

Si *vitio ligamentorum* oriatur partus difficilis, circa dorſum dolor intenſus ſentietur. Si autem *vitio oſſium*, dolor circa eorum regionem id prodet magis. *Viæ* an in culpâ ſint, obſtetrix tactu explorabit. *Secundinas* duriores eſſe, nec rumpi poſſe cognoſcitur, quando parturitionis labores perſeverant, & nihilominus aqua non effluit.

Prognosin conſiderantes non poſſumus quin exhorreſcamus, ſi nomen ſaltim affectus audiamus; eſt enim ille per eſſentiam magnus, periculoſus, quaſique hæreditarius mulierculàrum hoſtis, & talis, qui haud raro & matrem & fœtum proſternit obtruncatque. Hinc *Medeæ* apud *Euripidem act. 1. v. 202. & 203.* exclamatio:

ὡς

ὡς τρὶς ἂν παρ' ἀσπίδα
στῆναι θέλοιμ' ἂν μᾶλλον, ἢ τεκεῖν ἅπαξ.
mallem enim ter ego
in acie stare, quàm semel parere.

Magnus ac periculi plenus est ob cerebri aliarumque partium principalium consensum, quæ subinde in actionibus suis turbantur, inde sæpiùs præstò sunt lipothymiæ, palpitationes cordis, anxietates, suffocationes, epilepsiæ, deliria &c. *Hippocr. lib. 5. aph. 31.* ait; *Mulieri gravidæ, capi ab aliquo morbo acuto, lethale est.* Alia quoque gravia difficultatem pariendi manent symptomata, ut sunt: ruptio vasorum pectoris, undè phthisis, sanguinis sputum, molestaque tussis exhalatio, dilatatio colli partium, inde scrophulæ. In nonnullis rumpitur etiam peritonæum, sequunturque herniæ tùm umbilicales, tùm inguinales, quibusdam pupillæ dilatantur, læditurque visus, quædam corripiuntur stillicidio urinæ, imbecillitateque lumborum, interdum claudicatio, sterilitas, nimia amplitudo, deformesque ventris rugæ illas reddunt ingratas. Coalitus quoque matricis post difficilem partum observatus à Doctoribus est. Uteri procidentia haut infrequens hoc in partu est, siquidem violentiori tractione, quæ continebat, non raro sequi cogitur, & nisi blandè reponatur, alia symptomata plura excitat.

Uterum à fœtu ob angustiam viarum exitum non inveniente fuisse disruptum, reliquit *Hildanus cent. 1. obs. 64.* qui fœtus autem hâcce vi & sibi & matri mortem accersivit.

Albertus M. de secretis mulierum, partum aliquando adeò fieri difficilem inquit, ut omnia ossa frangantur, & fiat scissura continua ab ano ad pudendum; quòd etiam se observasse testatur *Rodericus à Castro lib. 4. de morb. mul. c. 6.*

Fœtus monstrosus vel situs ejus vitiosus parùm boni promittunt. Fœtus si vasis umbilicalibus circa collum aliquoties involvatur, spes erit nulla, qualem casum legere est *in Medicinâ Criticâ D. D. Ammanni casu 87.* ubi ob hocce impedimentum Facultas Medica Lipsiensis *anno 1628.* obstetricem in responso absolvit.

Mortuum non rarò quoque mortem matri induxisse, compertum est. Secundinas relictas mortem inducere posse, multa exempla probant, sive aliâ de causâ restent, errore v. g. obstetricis, seu adnatæ fuerint, tùm ob quietem & vitam desidem, quod notavit *D. D. Præses in MSS. de morb. mul.* tùm ob calorem extraneum, insessum v. g. carbonum, & calefactis prope fornacem lumbis, teste *Cratone consf. 363.* Hinc, elogio *Hippocratis lib. 1. de morb. mul.* si secundinæ statim à partu non discesserint, imi ventris dolores in lateris inanitate suboriuntur, & rigores & febres. Verbo, quò magis à statu naturali secedit, eò periculosior & tardior metuendus est eventus, quò minus, eò major spes affulget. Unde ab experientiâ enatum *DD. Præsidis* axioma laudamus: *Quando partus difficilis adest, cum omnibus requisitis bonis, non desperandum est.*

Sic etiam bonam spem facit mater, si est hilaris ac constantis animi, vires quoque sufficientes, & cœteræ facultates naturales sunt usui aptæ. Neque tamen meticulosæ parientis adeò attendendæ querelæ, moriendum sibi esse, non suppetere vires, actum esse, somnum se malle, & quæ alia sunt similia. Si sternutamentum supervenerit, bonum est, argumento *5. aph. 35.*

Extrema matris si frigent, somnus præternaturalis, sudor frigidus syncopticusq;, item suppressa respiratio, haut fallaces mortis insequentis sunt prodromi, ut annotavit *DD. Helinus, in responsis Medicis Balthas. Timæi p. 116.*

Matre tristi desperatâq;, aut risu Sardonio correptâ, nil salutaris sperandum.

Ad Medendum nunc præmissis præmittendis nos accingimus; antequam autem ipsam medendi methodum, quæ tribus suis indicationibus, *curatoriâ* scil. *præservatoriâ*, ac *Vitali*, non neglectis juxta symptomatibus, conspicua est, aggrediamur, præmittemus quædam de qualitatibus ac officio obstetricis, tanquam unius quoque Medicorum speciei, nam in Jure quoq; obstetrices pro Medicis habentur, latè quidem sumendo; confer. *Paciun. de probat. l. 1. c. 47. n. 132.*

Esto

Esto autem obstetrix *fidelis*, ne partum falsum supponat, vel infanti aciculâ cranium perforet; sit *pietate & modestia celebris Exod. c. 1.* sit vidua, aut saltim non juvenis, sed provectioris aut mediæ ætatis, non enim ista decent juvenculas, laboris patiens, prudens, eorumque quæ ad partum requiruntur benè gnara. E re quoque foret, eam anatomiæ spectatricem fuisse, quò partes genitales situ suo superbientes cognitas sibi reddiderit; tempus partus benè noscat, dolores etiam dignoscat, neque alios dolores ventris, ut colicos, pro partus ingruentis doloribus, vagos pro constantibus habeat, & ita puerperam ad labores incassum adhortando vires ejusdem conterat, ut monet *Burgesia Reginæ Galliæ obstetrix in libro suo obstetricum part. 1. c. 9.* Semper parata sit prægnanti succurrere, ac quando humores effluunt, infanti auxiliares ferendi manus tempus non dimittat. Ipsa quoq; si pepererit, meliùs foret, neq; enim id absolutè opus esse, exempla *D. D. Præsidi* nota confirmant. A magistratu, cui salus incrementumq; subditorum cordi est, peritis Medicis, antequam officio præficiatur, examinanda tradatur, nec vel ob favorem vel alia præstita officia ad munus hocce sacrum recipiatur. Non sit loquax, ebriosa, vel arrogans, rixosa, vel avara, non decrepida, quæ ob virium aut visus imbecillitatem, vel manuum trepidationem rem malè gerat, hinc opus erit, ut viribus constet, quò possit infantem vitiosè situatum vel monstrosum ad situm adæquatum reducere, adeoq; & matris patrisq; expectationi velificare. Caveat insuper, ne quid temerè vel odii vel favoris gratiâ circa partum audeat, sciat enim *JCtum Ulpianum* tàm præmium quàm pœnam obstetricibus, si quæ dolosè quid agant, constituisse. *l. 1. §. 11. extraord. cognit. Lege item si obstetr. ff. ad leg. Aquil.*

Sprenger. in mall. malefic. p. 11. q. 1. c. 13, refert: maleficas esse confessas, neminem religioni magis nocere, quàm obstetrices; ubi enim pueros non interimant, tunc, quasi aliud acturas, foris extrà cameram infantes portare, ac sursum in aëre elevando dæmonibus offerre.

Officium obstetricis antiquitùs tribus constitit articulis, ut legere est in *La commare del Scipione Mercurio*, (1.) perspiciendum iis erat, an fœmina esset gravida vel non, ut si qua actio de tali casu instituenda, judex in ferendâ sententiâ errorem non committat, vid. *t. t. de ventre inspiciendo*; (2.) cognoscendum, referendumque iis erat prius, quàm virgo maritaretur: an sit ad sobolis procreationem idonea, qualisque mas cum ipsâ liberos generare queat, id quod ex temperamento, corporis ac partium genitalium dispositione conformationeque suspicabantur; (3.) de quo hodienum magis gaudent, erat, ut prægnantibus oleum & operam ministrent, eisque ante, in & post partum prospiciant, infantique umbilicum rescindant, secundinas extrahant, reliquasque, quæ circa matris ac infantis munditiem obeunda, præstent.

Ex officio hocce hodierno obstetrici competet, ut si ad parturientem vocata est, omnia, quæ circa ipsam tractandam necessaria, cautè prævideat observetque, neque in se solam opus hoc difficile temerario ausu suscipiat, præcipuè si difficilius procedat negotium, verùm alias prudentes & cordatas fœminas sibi adjungat, quæ, cum opus fuerit, consilia sua cum ipsâ communicent, auxiliaresque manus porrigant, oleum v. g. linteamenta, forcipem ad rescindendum umbilicum, vel ligamentum ad alligandas, exire si renitantur, ad femur, donec vel naturâ vel arte expellantur, secundinas; ne si forte ob imprudentiam dimittantur inque uterum resultent, puerperæ postmodùm quid mortiferi inferant, aut si aliud quid usus postulet.

Hilari vultu parturientem excipiat, lepidis facetiis, promittendoque illi faciles labores ac elegantem puerum ejus animum erigat, deque hujus vel illius matronæ felici partu verba faciat, prudenti cœterùm sermocinatione bonam sibi apud eam conciliet confidentiam: vetet ipsi quoque, ne cibo aut potu nimiùm se repleat, præsertim caveat acida, ventos quoque clausis januâ ac fenestris illi, nisi ad recreationem, defendat.

Instante partu gravida commodè locanda est. Mittimus

mus hîc varios pariendi modos, ſeu in lecto id fiat, ſeu ſuper femora viri aut mulieris, ſeu ſuper arte paratas culcitras ac ſaccos. Lacænæ mulieres, quaſi meros martios pullos excluſuræ, quæ ipſarum erat opinio, parientes ſcuto inſidere ſolitæ ſunt, *teſte Nonno l. 4. Dionyſ.* unde proverbium natum: *ſolæ Lacænæ viros pariunt*. Optima eſt ſella, ceu & olim excluſionem fœtûs factam, in ſellâ poſitâ puerperâ, ex inexhauſto antiquitatum fonte ſacro *Exod. 1. v. 16.* ubi vox על־האבנים occurrit, luculenter patet, unde Arabs *ad exedram* vertit. Nec obſtat, quosdam paulò aliter ſentire, nam & contextus, præcipuè additus articulus על, & Judæi accuratiores nobis aſſentiuntur. Sic, quod affectui & communicationi *Excellentiſſimi Dn. Friſchmuthii* debemus, *R. Abarbenel* ad verba על־האבנים hunc in modum ſcribit: הואהמשבר אשר תשב שמה האשה בשעת הלידה: *eſt ſella cui inſidet fœmina tempore partûs.* Subjicit: ויש אומרים שהוא כלי עשוי מאבנים על צורת שני חלקים והאשה עומדת בינתים *ſunt qui dicant, eſſe vas lapidibus conſtans, ſecundum formam duarum partium, inter quas fœmina ſtet.*

Fit tamen, ut quandoque ſitus ille mutari debeat & poſſit. Hinc parturiente in ſellam uſu receptam, ſeu *à D. D. Welſchio in comment. ad Scipionem Mercurium pag. 262.* depictam, aut in lectum juſto ſitu, ita, ut ne tota ſedeat, nec tota decumbat, collocatâ, aut ſi maluerit, quod quibusdam commodiùs eſt, ſtando ac ad lectum ſe inclinando parere, locum ante parientem occupet decliviorem obſtetrix, præmiſsâ exploratione, pudendorumq́ᵹ, ventris, perinæi, ac circa oſſa pubis ac os ſacrum *oleo amygdalorum dulcium*, ſive *liliorum alborum*, ſive *ſeſamino* inunctione, obſervet dolores ac uteri aperturam, ut parientem ad conandum ſeq́ᵹ juvandam hortetur. Poteſt etiam, re ita non ſuccedente, ſuadere parienti, ut ſurgat, ac leni deambulatione, ſive per ſe, ſeu ductu aliorum exitum fœtui paret. Diductis poſtea labris ſi viderit os uteri internum apertum, fœtumque capite ingreſſum, jubeat prægnantem, ut compreſſo ſpiritu ſuf-

ctu ſufficientiq; corporis motu partum promovere non deſi-ſtat, unà etiam parientis abdomen leniter comprimendo ex-pulſioni velificet.

Elegantiſſimè de officio hoc obſtetricum agit *Pergame-nus l. 3. de nat. facult. c. 3.* αἱ μαῖαι, *ſcribens*, τὰς τικτούσας οὐκ εὐθὺς ἀνιστᾶσιν, οὐδ' ἐπὶ τῶν δίφρων καθίζουσιν, ἀλλ' ἅπτονται πρότερον ἀνοιγομένου τοῦ στόματος κατὰ βραχύ, καὶ πρῶτον μὲν ὥστε τὸν μικρὸν δάκτυλον καθιέναι, διεστηκέναι φασὶ, ἔπειτ' ἤδη καὶ μεῖζον, καὶ κατὰ βραχὺ δὴ πυνθανομένοις ἡμῖν ἀποκρίνονται τὸ μέγεθος τῆς διαστάσεως ἐπαυξανόμενον. ὅταν δ' ἱκανὸν ᾖ πρὸς τὴν τοῦ κυουμένου δίοδον, ἀνιστᾶσιν αὐτὰς καὶ καθίζουσι, καὶ προθυμεῖσθαι κελεύουσιν ἀπώσασθαι τὸ παιδίον. *Obſtetrices non illicò parturientes ſurgere jubent, nec in ſellâ collocant: imò prius os uteri, quod paulatim ſe aperit, tangunt, ac primò quidem ſic, ut parvum digitum in id immittas, hiſcere dicunt, poſteà verò etiam magis. Parvâ autem interpoſitâ morâ, per contantibus nobis re-ſpondent, dehiſcentis ejus modum auctum; poſteà verò, quàm ad fœtus tranſitum ſatis patet, ſurgere mulierem jubent, & in ſub-ſellio collocant, ac ad expellendum ſtrenuè fœtum ſe paret, ad-hortantur.* Confer. *Nic. Piſo. l. 3. de morb. cognoſc. & cur. c. 55. pag. 824.*

Foreſtus obſerv. lib. 28. obſ. 76. ne rima vulvæ cum ano u-num fiat foramen, conſulit, ut antequam partus rejiciatur, aut nixus contingat, pannum lineum molliuſculum inſtar pilæ oblongum ac contortum habeat paratum, inque anum ponat, ut in quolibet conatu infantem ejiciendi firmiter ob-ſtetrix eundem pannum in anum imprimat, ne ejusmodi continuitatis ſolutio fiat.

Membranas duriores, infantemque captivum adhuc tenentes, unguibus aut cultello cautè, ut ne fœtum lædat, aperiat; cœterùm ſitus vitioſos, ſi qui obveniunt, ut mox dicemus, dexteritate ſuâ, in quantum quidem poſſibile, ita dirigat, ut prævio capite, qui modus optimus, habitaculo ſuo egrediatur puer.

Egredientem ſubtili prehenſione attrahat, cavendo, ne corpore adhuc cereo quid diſtorqueat vel laceret, hinc manu

cum

cum sublevet, ne celeri nimis lapsu in linteum tepefactum cadat, adeoque vitium aliquâ parte capiat.

Edito fœtu, teste *Sennerto Prax. lib. 4. part. 2. sect. 6. cap. 3.* sanguis, qui in vasis umbilicalibus est, versus infantis umbilicum comprimatur, & relictâ parte quatuor digitorum transversorum longitudine ea abscindantur, umbilicus filo proximè ad ventrem pollicis à ventre spacio constringatur mediocriter, vulnerique linteum duplicatum *oleo rosaceo* madidum imponatur.

Si in partu infans quasi semianimis in lucem prodeat, diligens cura ejus habenda, ne planè emoriatur, ideoque obstetrix prudens spiritum ipsi per utrumq; os ore & pennâ inflare, aromata mandere & halitum aspirare, solet, melle quoq; os inungit, linguæ instillat guttam aquæ vitæ, narium quoque foramina & pulsus eâdem perungit.

Secundinæ deinde veniunt extrahendæ, quod fit repetitâ paulisper abdominis compressione & labore à puerperâ, vel si opus sit, obstetrix manum oleo calido inunctam in uterum immittit, easdemque leviter attrahit, sic facilè sequentur; sin uteri parti alicui accreverint, leviter hinc inde trahendæ ac circumagendæ, ne uterus procidat, aut unà foràs rumpatur, sic insequentibus unguibus paulatim ab utero dividuntur, atque solutæ extrahuntur.

Tum puerpera verbis ac herbis refocillata jubetur, ut complicatis cruribus, ventre verò ipso ligato, ut promtiùs subsideat, in lectum calefactum decumbat, lochiorumque effluxum expectet.

Intereà obstetrix infanti sordes mucumque solito lavacro abstergat. *Bonaciolus de fœt. format. pag. 313.* muriâ pauci salis, cui admixta sint costus, sumach, fœnum græcum & origanum, fœtum præter os & nasum circumluit, id quod & olim jam in usu fuit, fœtui enim in lucem edito, primò præscindebatur umbilicus, hinc aquâ lavabatur, ut mundus fieret, cum sale fricabatur, & in fascias involvebatur, qui mos ex sacris patet, *Ezech. 16. v. 4.* Hodiè verò exolevit, & tantùm ferè plantæ cephalicæ ad præservandam epilepsiam indi lavacro primo solent,

Ex-

Expiscetur autem, ne lavacrum nimis sit calidum, quod infanti summè noxium, imò nonnunquam mortiferum. *Anno 1626.* ejusmodi lavacro calidiori filius Comitis cujusdam posthumus, unicus comitatus sui hæres, reclamantibus etsi adstantibus mulieribus, lotus, inque eo, multùm licet ac miserè vagiens, coctus quasi à temerariâ quâdam obstetrice est, super quod facinus à Facultate Medicâ Lipsiensi responsum petitum, obstetrixque mortis pueri rea proclamata est, vid. *Med. crit. D. D. Ammanni casu 76.*

Post balneum, ut eò quoque digrediamur, solent infanti quid de *saccharo penidio* cum *oleo amygdalor. dulc.* in mortario lapideo subacto exhibere ad expurgandum meconium, quod nisi expurgetur, infanti gravia tormina aliaque mala causatur; licet *Spigelius part. 2. de format. fœt. cap. 3.* non opus esse putet alieno purgante, cum natura provida jamdum infanti prospexerit, dum nimirùm lac maternum hujusmodi virtute donaverit, ut si quid purgandum in infante sit, per idem lac maternum primum serosius æquè possit evacuari.

Theriaca etiam à quibusdam exhibetur infantibus recens natis, quod malè fieri ait *S. Pauli quadripartit. botan. pag. 19.*

Et hæc quidem de statu ordinario; Sin figura naturali contraria se offerat, obstetrix tùm proprio, si callet, tùm Medici potissimùm consilio maximè situm attendat parientis, das Lager. Correctione enim indiget fœtus conatus, unde retrò protrusum vertere oportet, ut in statum naturalem vel eidem proximum reducatur. Fit hoc potissimùm, si supina locetur pariens, reclinato capite, elevatis verò coxis & posterioribus, dirigente intereà obstetricante manu fœtum in situm convenientem, qui positus necessarius utique est. Concussio verò ipsa, quam *Hippocrates l. de exsect. fœtus c. 3.* præcipit, cautius ineunda. Exempla videri queunt apud *Binninger. cent. 3. obs. 81. & cent. 5. obs. 79.* Utrobique tamen directore opus est Medico, qui & juvare medicamentis naturam, & ἐγχειρῆσαι, si opus, promtus esse debet.

Medi-

Medicus si suffecerit ad cognoscendum, sufficiet quoque ad sanandum, dictum est *Hippocratis l. de arte.* Satis igitur faciet suo officio, quando exploratis singulis causis secundùm indicationes indicata sua exhibeat: omnis enim methodus procedit per indicationem, & varianda curatio pro varietate causarum. Notum etiam est axioma Medicum, medentis oculum sinistrum oportere esse intentum morbo, dextrum autem reservari viribus, à quibus tanquam magis urgente initium hoc in affectu sæpe capiendum est.

Matrem igitur Medicus si offendit *debilem*, viresque ad pariendum non suffecturas, opus est, ut exhibeat ipsi quid de corroborantibus & analepticis, ut *spiritum analepticum Rolfincii*, aut vitellum ovorum cum vino Rhenano, saccharo & cinamomo, quod Galli *chaudeau* vocant, vel *confectionem Alkermes*, hinc inde *in observationibus Hildani chirurgicis* se commendantem, vel ipsum denique *vinum*, ut alia *aromata* & *oleosa* taceamus.

Ad *debilitatem fœtus* propinetur cochlear unum *balsami embryonum*, ventri quoque *crusta panis* tosta, vel *panis mellitus cum amygdalis*, *vino Malvatico* imbutus, ac pulvere *cinamomi* aliorumque aromatum conspersus imponi potest, ditioribus hoc balsamum commendamus:

℞. *extr. ling. aloës, chermes, ol. nucist. expr.* ā. ʒiß.
bals. perav. ℈j. *vid. Schröderi* ℈ß. *ol. meliss. gut.* vj.
M. D. ad pyxid. lamin. S. eiserlicher Balsam.

Pro matre & fœtu confortandis hanc etiam commendamus emulsionem:

℞. *amygd. d. ambrosin.* ℥j. *pistac.* ʒiij.
aq. borrag. meliss. ā. ℥iij. *cinam. c. v. analept. Rolfin.* ā. ℥j.
F. l. a. Emulsio, adde *bals. embryon. temperat.* ʒiij.
ess. ambr. gtt. xx. *perlar. ppt.* ℈j.
M. D. ad vitrum. S. Stärck-Milch.

In *plethorâ* quoniam ob sanguinis copiam vires tàm matris quàm fœtûs, qui præ nimio nutrimento obrutus quasi est, languescunt, consultum erit venam pertundi, quò na-

tura sanguinis onere liberata eò alacrius excludendo fœtui se accommodet, unde non solùm, elogio *B. Schenckii dissert. de V. S. decad. 2. probl. 8. n. 61.* difficultas partus facilitatur, mediante phlebotomiâ, mediis, quin ultimis etiam gestationis mensibus adhibitâ, quod multorum celeberrimorum Medicorum calculo hodienum confirmatur, sed etiam ipso instante partu id sæpè consultum est. Liceat hanc in rem laudare illustrem *Coi* locum *l. 1. de morb. mul. cap. 103. t. 11.* ἢν δὲ κύουσα, *inquit*, πουλλὺν χρόνον ἐπέχηται, καὶ μὴ δύνηται τικεῖν, ἀλλ' ὠδίνῃ πλείους ἡμέρας, νέη δὲ ἢ, καὶ ἀκμάζῃ, καὶ πουλύαιμος, ταμνειν χρὴ τὰς ἐν τοῖσι σφυροῖσι φλέβας, καὶ ἀφαιρέειν τοῦ αἵματος, πρὸς τὴν δύναμιν ὁρῶν. *Si verò prægnans multo tempore cohibeatur, & parere non possit, sed diebus pluribus ex partus doloribus laboret, sit autem juvenis, in vigore & multo sanguine referta, secare oportet venas in malleolis, & sanguinem detrahere virium respectu habito.* Confer *Mercatum l. 4. de aff. mul. c. 3. pag. 713.* & *Cæsalpinum art. med. l. 8. cap. 18. pag. 617.* Confirmat verò id præ aliis *Binningerus*, qui *cent. 3. obs. 75. p. 343.* partum difficilem saphenæ apertione feliciter promovit, & *cent. 4. obs. 9 p. 385.* ubi illam pluribus præsentaneo fuisse remedio asserit.

Cum verò plures memoratæ sint causæ affectûs, removendis iisdem quoq; inhærebimus, attendenda verò inprimis venit *angustia viarum*, tanquam causa notior, frequentiorq;. Debetur huic emollitio viarum, tùm internis procurata, tùm externis. Sic *Crato consil. 363.* fœminæ quamprimùm dolores sentit, *jus gallinæ* præbet, & si non cessant, *luteum liliorum* seu *antheram* ei juri incoquendam suadet. Sic *oleum olivarum* ante partum sumptum commendat *Borellus* (ut & *aquam ophioglossi*) *cent. 2. obs. 25.* item *oleum amygdalorum dulcium* ad ℥j. vel alteram in partu difficili commodè præbetur, ceu exempla hujus rei novit *D. D. Præses*, & annotavit *Trincavell. l. 11. prax. c. 24. p. 426.* & *Binninger. cent. 5. obs. 71.* Sic *ficus* & *dactyli* eo fine commodè à gravidis commeduntur, & *passulæ minores* uno vel altero ante partum mense masticatæ, eo, quod exsugitur, deglutito prosunt.

Balnea

Balnea ad laxandas vias, ossaque, tùm etiam ad emollienda ligamenta apprime conducunt, ultimis mensibus commodè usurpata:

℞. *rad. malv. alth. lil. alb.* ā. ℥ij. *bryon.* ℥j.
herb. branc. ursin. melil. mercurial. violar.
parietar. artemis. ā. m. iij. *sem. fœn. græci* ℥iß.
concisa D. ad sportam. S. Species zum Bade / cui *lac* etiam ad aliquot cantharos affundi potest.

Balnea ad facilitandum partum ob angustiam uteri maximè utilia esse, & quidem præ emplastris, ex emollientibus licet itidem paratis, notat *Jacchinus in l. 7. Rhas. c. 71. p. 603.* Commendat eadem prægnantibus, sed parcius & jam propè infantariis *Bacc. l. 7. de therm. c. 26. p. 481. & c. 33. pag. 489.* olei simplicis insessum quoque in difficulter parientibus utiliter administrari *scribit*, quod vias dilatet, poros aperiat, & dolores mitiget.

Linimentis quoque emollientibus infimus venter, lumbi ac regio circa os sacrum, pectinem, ossa pubis, pudendaque cum cervice uteri illiniri possunt.

℞. *ol. lil. alb. chamom.* ā. ℥ß. *Ol. t. rosar. jasmin.* ā. gut. vj.
gumm. ammon. ʒj. *sperm. ceti* ℈j. *pingued. cap.*
medull. crur. vitul. ā. ʒij. M. super lento igne
D. ad pyxid. S. Weich-Salbe.

Facilitare etiam partum remorantem, præcipuè si alvus adstricta sit & feces induratæ, licet clysteribus, qui non rarò utiles sunt eluendo intestinum rectum & ob viciniam uterum stimulando, quod expertus est *Heurnius 5. aph. comm. 34.*

℞. *rad. alth. malv.* ā. ℥j. *bryon.* ℥ß. *herb. 5. emoll.*
flor. melil. chamom. ā. mß. *sem. fœnic.* ʒij.
Coq. in s. q. *lac. bov.* colaturæ ℥x. adde *elect. linitiv.* ℥j.
ol. momord. ℥ij. *spec. diacastor.* ʒj *sacch. Thom.* ʒvj.
M. D. ad vesicam cum pertinent.

Notabile est experimentum ad difficilem partum *ol. momordicæ*, ab ipsâ signaturâ inventum, quippe fructus seu poma matura in manu dissiliunt, quod à se admirando

cum successu in clysteribus & linimentis huic fini debitis usurpatum affirmavit *D. D. Præsidi Excellentissimus D. D. Volcamerus, Archiater Reipubl. Norib.* idemq; *P. Bayr. l. 15. prax. c. 9. p. 444.* commendat ad illinendum orificium uteri, unde & consultum est, ut loco *olei communis* vel *lil. alborum* hoc utantur obstetrices.

Membranæ, si crassiores quàm ut fœtus perrumpere possit, hoc oleo inungi poterunt:

℞. *ol. nucum, sapon. Ven.* ā. ℥j.
M. D. ad cochlear. S. Weich-Oel.

Hoc non succedente Chirurgia promit lancettam vel scalpellum, quo durities dividitur, cautâq; incisione egressuro infanti via recluditur.

Carnis excrescentia aut *verruca* si qua viam obsederit, adeoq; ob magnitudinem transituro puero viam denegaverit, re moram patiente, *unguendo ad verrucas & carunculas Augustanorum*, vel filo sericeo arctè constringendo, ut intercepto nutrimento emoriatur ac decidat, auferetur; aut necessitate urgente forfice abscindi poterit, & ad sistendum sanguinem pulvis sequens inspergatur:

℞. *lap. hæmat. boli armen. nucist. tost.* ā. ℈ß. *sangu. dracon.* gr. vj.
pulverisata D. ad chartam S. Blutstillendes Pulver.

Calculi vesicæ, qui ob magnitudinem & molestiam angustum etiam infanti reddere solet exitum, curationem atque modum extrahendi vide apud *Guilielmum Fabric. Hildan. lib. de lithotomiâ cap. 11. & 12.* Hæc verò cum morbido hoc jamdum statu ob immensos dolores, individuos operationis comites, locum vix inveniat, prætereà ob ingentes accedentes lipothymias priùs anima à corpore, quàm calculus separetur, igitur acquiescendum inunctionibus emollientibus ac laxantibus, aliisq; accommodis, numenq; Divinum pro felici eventu sollicitandum.

Hæmorrhoidum tumor cervicem uteri opplens discutietur *amuleto* laudatissimo ad hæmorrhoides *D. D. Præsidis, unguento ad hæmorrhoides Norinbergensium*, vel fomento de linariâ, neq; enim unguenta æquè conveniunt, aut hoc pessario,

℞. *rad.*

℞. *rad. irid. filipend.* ā. ʒij. *gentian.* ʒj.
herb. hyssop. beton. thym. ā. mß.
F. omnium pulvis & cum *mucilag. tragac. aq. fœnic. parat.* s. q. F. l. a. pessi duo S. Mutter-Zapffen.

Scirrhus uteri vel ejus cervicis decocto hoc uterino corrigi potest.

℞. *rad. scrophular. filic. levistic.* ā. ℥j. *cort. ebul.* [illegible]
sem. malv. ā. ℥ß. *alth.* ʒij. *fœnic.* ʒj.
flor. chamom. melil. ā. mß. F. decoctio in *lacte vaccino*, colaturæ ℔j. adde *unguent. dialth. ol. laurin.* ā. ℥ß.
M. divid. in tres part. æqu. ac applicentur convenienter.

Musculi abdominis, qui ad excludendum fœtum suum quoque addunt, si à *paralysi* forsan inutiles redditi, emplastro hocce sublevabuntur.

℞. *axung. castor. gumm. opop. sagap. terebinth.* ā. ℥ß.
euphorb. ir. flor. ā. ʒß. *ceræ.* q. s. F. l. a. emplastrum, extend. super alutam. S. Fluß-Pflaster.

Ad *confortantia* etiam pertinent ex manuductione D D. *Præsidis prax. clin. mss. de morb. mul.* tùm *oleosa aromatica*, de quibus jam diximus, uti ℴℴ *succin. alb.* expertum est, vid. *Grüling. cent. 1. observ. 80. Borell. cent. 3. obs. 52.* it. *Ruland. cent. 3. obs. 66.* ubi tamen dosis magna nimis posita est, vix imitanda, *ol. Heraclin. idem cent. 3. obs. 42.* Alii substituunt, vel eidem addunt ℴℴ *cinam.* quò etiam *crocus*, *succinum*, *cinamomum*, *cassia lignea*, *diptamus* & similia pertinent; tùm *nervina*, nervos enim roborantia robur expulsioni addunt, ceu *Zzrina* & *specif. cephalicum* eo nomine, encomio *Langii miscell. curios. pag. 97.* optimè se gerunt, & experientiâ *D D. Præsidis* commodè cum aliis commiscentur, præcipuè vero, quæ *solaris* nomine ex Ungariâ venit. Absorbent enim non solùm humores peregrinos acidos, sed & vigorant partes membraneas & nervosas. Sic etiam ∼, *essentia & pulvis secundin. præparatæ*, *pulvis* item *de vase umbilicali* in hunc censum venit. Pulverem ægagropilarum *Zwelferus append. ad animadvers. pag. 90.* mirè extollit, exem-

pla recenset *Velschius Tr. de ægagrop. p. 2. dec. 2. cur. 5. & 6. p. 61.* lachrymam cervi *Schröderus Pharm. l. 5. p. 283.* pro certo experimento habet.

Rosa hierichuntina in calicem vini conjecta poculum magnatibus æstimatum, vix præbet ad partum difficilem expectationem aliò, quàm vini ipsius nomine saturam.

℞. ▽ *cardiac.* ℥ij. *bened. serpilli Mynſ.* ℥j.
eſſ. ad partum Mich. ʒj. *croc.* ℈j. *ſirup. adianth. Fernel.* ʒvj.
M. D. ad vitrum S. Treib Tranck auff 2. mahl.

℞. △ *dominar. Mynſ.* ʒij. ~ *ſecund. hum. elix. uterin. Croll.* ā. ʒiß.
⊕ *volat. ſucc.* gr. x. *ſir. de ſucco mercurial.* ʒiij.
M. D. ad vitrum. S. Treibende mixtur, davon ein Löffel voll auff einmahl zu nehmen.

Ad parientis *lipothymias*, si fortean urgeant, necessum quoque erit, ut epithema quoddam sit in promptu, quo nares, tempora, cordis regio, pulsus manuum &c. irrorentur, v. g.

℞. ▽ *damaſcen. lavend.* ā. ℥j. *epilept. Lang. cinam.* ā. ʒvj.
acet. lavend. ʒij. M. S. Anstreich-Wasser.

Colophonem addunt *pellentia*, sive *sola*, sive cum confortantibus *mixta*, quorum quædam etiam utroque funguntur officio, sive per se id præstent sive per accidens.

Laudatissimus inter hæc est *borrax*, experientiâ omnium adeò practicorum & inprimis *D. D. Præsidis* quoque celebratus, unde basin constituit ferè medicamentorum omnium partum promoventium hujus ordinis, ut etiam quidam sub ⊖*is uterini*, alii sub *lucinæ* nomine, vid. *Lang. miſcell. cur. p. 102.* alii alio occultent.

Mirandum hinc est, quod *Hoffmannus* scribit *paral. offic. c. 55. p. 533.* pulverem ex borrace secretissimum olim habitum pro ægrè parientibus, sed nullum se bonum effectum vidisse, in quo meritò à practicis & experientiâ destituitur vir alioquin celeberrimus.

Alterum ex passim commendatis præcipuum, neque enim hîc vacat plura compilare, est *hepar anguillæ*, unà cum

cum felle *exsiccat.* & *ppt.* quod tantoperè deprædicat *Helmontius*, idque ducenties & amplius probatum, *l. jus duumvir.* § 46. *p.* 247. quo de & ejus agendi ratione videri merentur, quæ commentatus est *D. D. Præses Anno II. Ephem. obs.* 127. *pag.* 209.

Tacemus, quæ aliàs ex ἐμμηναγώγων, præcipuè fortiorum classe v. g. *sabinâ*, *dictamno*, quo ob hanc causam olim Lucina coronabatur, *anther. lil. alb.* &c. plurima apud scriptores extant.

℞. *spec. diaborrac. Myns.* ʒß.
decoct. uterin. ex sabinâ, verben. artemis. ℥iij.
syr. de artemis. ℥ß. M. F. Haustus ℞. in fict.
S. Schmertz-Wasser.

℞. *pulv. ad part. August.* ℈ij. *hepat. anguill. rit. præparat.* ʒj.
elæosacch. cinam. gr. vj. M. F. pulv. S. Treib-Pülverlein.

℞. *specif. ad part. D. D. Præs.* ʒj. Detur singulis 3. 5. horis, tùm confortandi, tùm, si natura inclinet, pellendi fine.

In subsidium prostant & pellentia ac emollientia, aperientiaque externa alia, v. g. *sternutatoria*, unde *Hippocrates* 5. *aph.* 35. sternutationem pro bono habet signo in partu, ubi ait: *ægrè parienti, oborta sternutatio bono est*; & commendat eadem *l.* 2. *Epidem. s.* 5. *t.* 43. exemplum hanc in rem elegans videri potest apud *Harvæum exercit. de partu pag.* 343. Sicut ergò, teste *Plinio*, à coitu sternutasse obortivum est, ita in partu salutiferum, hinc haut abs re censemus fore, si in bonam spem naturæ sternutatorio quodam subvenerimus. e. g.

℞. *rad. helleb. alb. piper. alb. cubeb.* ā ℈ß.
flor. majoran. ror. mar. lil. convall. ā. p. ij.
sem. nigell. ℈j. *ambr. gris.* gr. vj. M. F. l. a. pulvis
irror. *ol. citri* g. v. D. ad pyxid. S. Nise-Pulver.

Vomitoria urgente necessitate à nonnullis feliciter quoque usurpata constat, & recordamur *Nobiliss. atque Experientiss. D. D. Faschium PP. hujus Academiæ famigeratiss. Patronum ac Præceptorem nostrum filialiter colendum* præ aliis extulisse, propriaque

priaque experientiâ comprobatum nobis commendasse ☿ium vitæ. Observandæ tamen inprimis sunt cautelæ, quas B. Rolfinc. Chim. in A. F. R. l. 5. s. 5. c. 13. & dissert. chim. de ☿io c. 21. optimè recenset, cum, verbis D D. Præsidis, vomitoria inter illa etiam sint, quibus Medicus famam lucrari vel perdere potest. Directo ergò priùs ab obstetrice ad os uteri infantis capite, & reliquis consentientibus, si rectam fœtus obtineat figuram, & ante fores expectet exclusionem, exhiberi potest v. g. sequens.

℞. ☿vit. g̃. ij. aq. lil. alb. sabin. ā. ℥j. sirup. artemis. ʒiij.

M. S. Brechträncklein.

Externe quoque adhibere medicamenta moris est, ut *fomenta, linimenta, suffitus, ligaturas* & alia v. g.

℞. *myrrh. castor. anthophyll. ā. ℈j. cass. lign. visci salic. rasur. lign. aloës ā. ℥j.*

M. F. pulvis grossus S. Räucherpulver.

Pertinet huc *suffimigium croci, vid. Lauremb. app. plant. l. 1. c. 6. p. 45.* item propriorum pilorum. *vid. Bodæus à Stapel. in Theophrast. p. 498.* baccarum Juniperi, lichenum equorum, ungulæ asini, è fimo bovis maris, adipis ex Hyenæ lumbis &c. Attamen suffitu non nisi urgente necessitate (ne obvius partus suffocetur, quod evenisse quibusdam nos ipsi novimus) utaris, monet *Ludov. Bonaciolus de fœt. form. cap. 8. p. 307.*

Usus si videatur postulare, venter pudendaque illiniri hoc *unguento* possunt.

℞. *ungu. aregon. ℥iß. bals. uterin. Schröd. ℥j. pingu. viper. ʒj. extract. sabin. ʒij. ol. chamom. & ceræ* q. s.

F. l. a. unguentum. S. Treibende Mutter-Salbe.

Pessus suo etiam non carebit effectu.

℞. *succi inspiss. artemis. ℥j. liquidambr. pulv. sabin. ā. ʒj. cinam. myrrh. succin. ā. ℈j. ol. chamom.* q. s.

F. l. a. pessus, involv. panno sericeo cum filo.

Inter ligaturas *corium humanum, cervinum*, & alia adhiberi solent, magis tamen, ex sententiâ *D. D. Præsidis*, id præstant manifestâ vi, quod compressionem abdominis juvant quàm occultâ.

Quæ

Quæstio hîc oriri posset, an *amuletis* quoque hoc in casu utendum? respondemus cum *Mich. Döring. de medicina & medicis sect. 3. cap. 7.* amuleta in universum damnanda non esse, & locum hîc ipsis quoque concedi posse, dummodo absit superstitio characterum, vocum & figurarum, quæ *Heurnius lib. 3. prax. general. cap. 28.* appellat noctuas quasdam Diaboli ad aucupia animarum humanarum natas. Nam cum à substantiæ quâdam proprietate, vel (ut aliis loqui libet) vi magneticâ pleraque operentur, salutarem omninò rerum istiusmodi usum fuisse, non rarò ab autoribus fide dignis compertum est. Sic decantatissimus est *lapis aetites*, qui femori alligatus partum promovet, sed brachio, eundem retinet, à partu autem statim removendus est, ne eveniat, quod apud *Valleriolam l. 1. obs. 10.* Valentiæ Allobrogum Ponsoni Joberti conjugi, cui cum aetiten cruri alligatum à partu statim non detraxerant, post paucas horas utero foràs prolapso mortem attulit. Negat tamen hanc vim, præter *Gesnerum* & alios, *Primirosius l. 4. de vulg. error. cap. 57. p. 556. & de morb. mulier.* Videantur hanc in rem plura apud *Bauschium l. de lap. aetit. c. 5. p. 41. seq.* Adhiberi potest, non tamen soli huic æquè fidendum est.

Cor gallinæ nigræ exemptum sericoque filo transfixum ac sinistræ coxæ alligatum adhuc palpitans, illustrem fœminam, cum omnia ad partum facilitandum frustra essent adhibita, bonâ fide affirmat parturientem mirificè & illicò juvisse *Goclenius in synarth. magnet. p. 111.* vid. *Camer. histor. memor. p. 1. cent. 4. p. 226.*

Oculum leporis mense Martio capti vertici impositum partum difficilem expedire, scribit *Hartmannus prax. chim.* idque confirmat *D. D. Major. in trib. invent. medic. invent. 3.*

Partu sic feliciter emoto, restat de *secundinis* simus soliciti, quas, si diutius restitent, & opus id videatur, expellere conabimur tum jam dictis, inprimis *testibus equi præparatis*, quos *Gesnerus*, *Fonseca* & *Heerius* tantoperè dilaudant, tum his pilulis:

℞. *extr. sabin. aristol. rot.* ā. ʒß. *fecul. bryon.* ℈j. *pulv. secund. hum.* ℈ß. cum s. q. *sirup. de artemis.*
F. l. a. pil. pro duabus dosibus. S. Treibende Pillen zur Nachgebuhrt.

Ad hunc scopum commendatur etiam *vapor lixivii ex scoriis reguli ♁ii parati, inque uterum per infundibulum immissi*, & jam memorata. Ad dolores post partum sumi possunt, *marmelada carminativa Mynsichti, rad. Zedoar.* vel *galangæ*, vel utriusque anaticæ partes. Omnium instar sunt *essentia carminativa & elixir. uterinum D. D. Præsidis*; externè verò *balsamum puerperarum ex ♀o Zobeli, Tartarolog. mss. p. 2. c. 21.* cum *ol. carminat. Myns.* arcanum est. Ad *movenda lochia*, præter hæc noduli *D. D. Præsidi* usuales ex *melissâ, flor. anthos, rhabarb. croco, anthophyll. Zedoar. galang.* adhibentur quàm commodissimè.

Fœtus quando *mortuus* est, atque adeo difficultas pariendi major, quamprimùm ut expellatur annitendum, ne, si putrescat, matri immania importet symptomata, mortem nonnunquam post se trahentia, quemadmodum observationes apud autores passim testantur. Rarum enim est, quod legitur quibusdam per plures annos remansisse, & vel petrificatum sepulchrum in utero invenisse, vel naturæ provido robore tandem demum secessisse, quale exemplum apud *Lang. l. 2. epist. 39.* extat memorabile.

Neque verò differt quoad pharmaciam curatio, sed eadem, quæ abundè commendavimus, locum habent omnia; & quidem paulò fortiora. Sic & supra memoratus *pulvis cephalicus à D. D. Illmero, obs. 49. Ephem. Germ. ann. 1. Lapis bezoar* ab *Hildano in epist. ad Döring. pag. 905.* licet alio respectu commendatur, præstat enim tunc putredini resistere ac cor communire, unde balsamica alia tùm in hoc casu, tùm in retentis secundinis & lochiis ex usu sunt.

℞. *diptamn. alb. cinam. testic. eq. bornæcis* ā. ʒß. *castor. myrrh. succin.* ā. ℈ß. M. F. pulvis divid. in tres part. æqual. S. Pulver die todte Frucht abzutreiben.

Tacemus *Zacuti Lusitani* remedium pro extrahendo fœtu mortuo secretum & facile ex *suffimigio uvarum putridarum*; *pessum Fontani ex rad. juglandis* & alia Pharmaciâ verò nil efficiente

ciente, ad chirurgiam ut confugiamus necessum erit, & ferro tentandum, quod aliis non licet exequi.

Ἐξαίρεσις hæc seu ἐμβρυουλκία duplex est, fit enim vel *manu* vel *instrumentis*. Sic solâ manuum solertiâ & industriâ, sine chirurgicis auxiliis instrumentisve, munitum se fœtum mortuum extraxisse gloriatur *Carol. Stephan. l.3. de dissect. corp. hum. c.2.* & alii; manum scil. oleo delibutam sensim in uterum immittunt, & fœtum ipsâ apprehendentes ipsum leniter extrahunt. Hoc pacto sæpè obstetrices accuratiores commodè liberant puerperas.

Alter verò modus fit per *uncum*, quæ operatio uti antiquissima est, ita in Rebuspublicis benè constitutis seu chirurgis expertioribus, ceu id tùm alibi, tùm ante aliquot annos in illustrissimâ quâdam aulâ factum meminit *D. D. Præses*, seu potius Medicis, uti Amstelodami hodiè *D.D. Ruyschius* id munus feliciter gerit, committitur.

Antiquissimam diximus, quippe non solùm manualem jam delibatam commendat *divinus senex l. de superfœt. c. 4.* sed etiam ὄνυχα *unguem*, non digiti, sed instrumentum commendat expressè. Plura de hoc ipso, tùm de positu, tùm de cautelis quoque dici possent, sed instar omnium sint, quæ *Medicorum Cicero l. 7. c. 29.* uberrimè edocuit. Nos ex communicatione *D. D. Præsidis* laudamus præcipuè & unicè *Tractatum de extractione fœtus mortui per uncum Nicolai Fontani*, ubi & plurima tractat, quæ in genere huc faciunt, partus difficilis remedia, & modum extractionis verum tradit, & autores quamplurimos citat, qui de hâc ipsa ὀνυχειρήσει scripserunt, quibus addi possunt *Hippocr. l. de exsect. fœt.* & quæ *Zacutus Lusitanus, Stephanus, Bauhinus* & *Scipio Mercurius p. 447.* & 452. & alii consignarunt.

Requiritur verò, ut *D. D. Præses* nos docuit, præter vires ægræ ipsius, & cordatum artificis animum; 1. peritia anatomica, sitûs fœtus uteri, ejusque vasorum, tum ossium in matre & præcipuè fœtu. 2. Ne uterus lædatur, hinc 3. ut omnes ictus unci manu excipiantur. 4. index & medius digitus sinistræ manus potissimum agant. 5. ἡσυχῇ δὲ τοῦτο ποιέειν, μὴ

πεῖς βίλῳ, *sensim id faciendum est, non violenter*, ne uterus lædatur. 6. ut secundinæ simul prodeant, quo casu ex *cherefolio* medicamina superioribus addimus.

Instrumenta quod attinet, uncus à *Sculteto* descriptus minus tutus est, unde etiam *B. Rolfincius*, & eodem doctore *D. D. Præses* illum non admittunt, meliora sunt, quæ *Welschius in Scip. Mercur.* & *Illmerus l. c.* describit, commodissima verò sunt & nobilissima *Rolfinciana*, ad omnes casus aptissima, amicè ab eodem communicata cum intimioris admissionis auditoribus. Neque tamen attinet h. l. longius disserere, quo casu vel extractio, vel per partes excisio, & quomodo perficienda sit, cum hæc peculiarem exposcant tractationem.

Altera chirurgica operatio huc faciens est *partus cæsareus*, ubi exciso utero fœtus in lucem trahitur, quicquid etiam circa nomen hoc moveant nonnulli. Crudele remedium est, quandoq; tamen usu efflagitante salutare.

Duplex dici potest actio hæc, vel *vivâ* matre instituta, vel eâdem *mortuâ*. Posterior nihil habet dubii, impunè enim secare licet mortuum cadaver, ut vivus prosiliat, & eruatur ex angustiis suis fœtus. Et hâc ratione (licet vulgò absque fundamento, transscribendo alii ab aliis, quidam confundant, quæ diversa esse certum est) teste *Solino c. 4. p. 18. n. 85.* Scipio Africanus prior, *defunctâ matre* quod excisus utero in diem venerat, primus Romanorum Cæsar dictus est. Quod verò de Julio Cæsare primo Imperatore id quoq; scribunt ab quamplurimi, decepti nomine Cæsaris fecêre, ipsum verò hoc modo ex utero cæsum falsissimum est. Maturè autem id fieri oportet, vix enim fieri potest, ut ablato ambiente calore corporis materni, diu sine noxâ persistere possit incolumis fœtus. Hinc etiam cautum est *lege Regiâ dig. l. 2. t. 8. de mort. infer. & sepult. ædif.* prægnantem mortuam non nisi infante prius exciso sepeliendam.

Altera verò, quæ *vivente* matre instituitur, à *Rousseto* ejusque commentatore *Bauhino*, & hinc aliis pluribus explanata est, non sine mirandis exemplis, imò inter hos *Scipio*

Mer-

Mercurius lib. obstetric. p. 455. testatur hanc operationem in Galliâ tàm esse notam ac communem, quàm in vehementibus capitis doloribus venæsectio in Italiâ.

Nos brevitatis studio pluribus ea ex citatis autoribus, *Fieno* item aliisque delibare supersedemus. Dictu facilis est, factu difficilis, terroris plena sectio. Non impossibilis est, (quis enim obloqui velit experientiæ?) sed uti monstra fiunt in Medicinâ etiam hoc in casu, ita nisi extrema urgeant, (verba sunt *D.D. Præsidis l. c.*) & jussus, vel aliâ prægnanti de causâ motus Medicus non aggrediatur eandem, inde enim convulsiones & mors facilè oriuntur. Quæcunque verò successerint præter spem mala, uti fieri solet, non tàm fato quàm Medico tribui hinc solent.

Restat nunc, ut de DIÆTA puerperæ post partum prospiciamus. In VITALI, AER sit paulò calidior, & frigidus omnis vitetur, quantum enim, vel ad uterum incautiùs tunc admissus, vel totum etiam corpus, ambitu suo alteret puerperas, vix dici potest. Hinc enim sanguis quasi coagulatur, in motu perstat, grumescit, & dolores, tormina, anxietates, lipothymiæ, & febres sæpenumerò maligniores promtè sequi consuevêre. Calido verò omnia benè habent, disponitur ad lenem sudorem corpus, & perspiratione hâc liberâ præservatur corpus à purpurâ, & aliis puerperarum affectibus non contemnendis.

In NATURALI CIBUS quoque conformis sit intentioni, scilicet, *ut lochia s. n. fluant*, in quo salus puerperarum potissimum consistit. Acidi cibi omnes exulent, crudi itidem & flatulenti, fructus horarii omnes, pyra, pomaque, exceptis *Borsdorffianis*, quæ concedi possunt cocta. E piscibus truttæ, lucii juniores, cobites barbatulæ conveniunt. Nocent anserum, anatum & similium humidiorum carnes; cochleæ, ostreæ, nimis pinguia, salsa, frixa absint, lactucæ item, sinapi, cucumeres, cappares, lacticinia. Laudandi verò in cibum veniant pulli gallinacei, domestici & Indici, perdices, attagen, alauda & turdus, leporum juniorum & capreolorum carnes, vitulinæ item, agninæ & bovillæ ju-

 niores.

niores. Juſcula gallinacea & avenacea cum paſſulis minori-
bus proſunt, nec braſſica cauliflora & caulorapum cum mace
leniter cocta abeſſe jubentur.

Novit aliquot illuſtres perſonas *D. D. Præſes*, quæ jure
caponum tempore hoc, ſeu primis maximè diebus, conten-
tæ eſſe ſolent cum fructu. Vinum puerperis, niſi adſuetis &
tenuius, non convenit. Notavit in analectis ſuis aliquot
exempla *D. D. Præſes* febrium acutarum & lethalium, ſolius
vini abuſu ab incautis concitatarum.

In ANIMALI QUIES ex uſu eſt. Malè faciunt, quæ extra
oleas, ſeu lectulum vaganrur, nec naturæ litant debitâ quie-
te. Per novendium vulgò detineri ſolent magis, neq; id ſine
cauſâ in lecto.

EXCRETA & RETENTA, præſertim alvi, quoniam ob aſ-
ſumendum cibum boni nutrimenti paucique excrementi
pauca erunt, ſuo tempore moveantur, ſique, uti ordinariè
ferè accidit, ob compreſſionem inteſtini recti prægreſſam,
remorentur feces, infuſis lenitivis, ad uteri purgationem
ſimul reſpicientibus, blandè moveantur.

ANIMI PATHEMATA ſint etiam proportionata; *ira* cum
humores movendo facilè febres aliave mala cauſetur, vite-
tur, ideò adſtantes talia objecta, quæ puerperæ iram prori-
tant, amovere noſcent, & potius jucundo ſermone jocosâque
narratione ſpiritus puerperæ reficient.

Triſtitia quoque ac MOEROR omni tempore exulent,
iſta enim ſi foventur, indies vires ſumendo, accreſcunt tan-
dem ad melancholiam, puerperis non adeò inſuetam. *Au-
guſtinus 1. confeſſ.* ait: ut memoria quaſi venter eſt animi,
ita lætitia atque triſtitia quaſi cibus dulcis & ama-
rus, ille autem præferendus.

Soli DEO Gloria.

Sexus

SExus fœminei morbis ſuccurrere tentas,
dum cathedram ſcandis ſummos petiturus honores.
Gratulor his auſis, feliciter omnia cedant.

gratulabundus deprop.

RUD. WILHELMUS Krauß/
Phil. & Med. D. Prof. Publ.

SPes uteri gaudens educi in luminis auras
terq́ quaterq́ fores pulſat, Partunda vocatur,
adſtat anus ſolers, venienti baſia figit,
& comitem gratum reddit propago dolorem.
Aſt ſi non patulas offendat puſio valvas,
& ſocio ſtipante carens ſurda oſtia fruſtra
arietet, vis emoritur, non una manet mors.
Te ductore ſuis redduntur ſingula; fœtus,
natura & mater grates obſtricta rependit.

Clariſſimo Dn. Doctorando de novis honoribus ex merito collatis gratulor animitùs

PRÆSES.

D*Iffcilis partus* faciles jam donat honores,
quos *Tibi* felices comprecor, & *patriæ!*

Cl. Dno Doctorando, Amico ſuo honoratiſſimo, properante calamo gratulab. poſ.

AUGUSTINUS HENRICUS FASCHIUS, D.
Prof. Publ. Archiater Ducalis Saxonicus.

POſt longas hiemis noctes jam protinus infit
Altipotens anno nectere ſerta novo.
Sic, & poſt multûm repetitos arte medendi
Nixus, laureolam nectit Apollo tibi.
Nectit, & imponit capiti, quod ſoſpite partu
Tàm pulchrum fœtum prodidit ingenii.

Hoc

Hoc sertum viridis lauri florescat ad instar,
Atque suo fructu turgeat usque precor.

Paucis hisce Nobilissimo atq; Experientissimo Domino LONERO, suo olim à teneris obsequentissimo, ac summè industrio discipulo, jam verò Amico sincero, de supremo in MEDICINA obtinendo gradu ex animo gratulatur

M. FRIDERICUS Müller / Mellingensis & Taubachensis Ecclesiæ Pastor & Adj.

GEburthen welche schwer und sonst gefährlich sein /
Hat Er in dieser Schrifft / geehrter Freund / beschrieben.
Was schwer genennet wird / das geht Jhm leichtlich ein /
Weil Er Apollens Kunst sehr rühmlich hat getrieben.
Er fahre ferner fort / so wird für solchem Fleiß
Jhm die gelehrte Welt sich danckbarlich verpflichten.
Was an sich selber schwer und fodert Müh und Schweiß /
Wird Er ins künfftige mit leichter Müh verrichten.

Dem Herrn Doctoranden / seinem hochgeehrten Gönner und sehr werthgeschätzten Freunde / schrieb dieses / in Eil

M. J. G. Scheitz / von Weinmar.

